

GARDINO BRIGITIEČIŲ VIENUOLYNAS IR VIEŠPATIES APREIŠKIMO ŠVČ. MERGELEI MARIJAI BAŽNYČIA

Brigitiečių vienuolynas ir Viešpaties Apreiškimo Švč. Mergelei Marijai bažnyčia (1634-1642).

Vienuolynas įsteigtas 1634 m. LDK maršalkos Kristupo Veselovskio ir jo žmonos Aleksandros iš Sobieskių. Tai vienintelis Šv. Brigitos Švedės ordino vienuolynas LDK. Pirmosios vienuolės į Gardiną atvyko 1636 m. iš Liublino, pirmoji vienuolyno viršininkė buvo Ona Sobieskaitė (fundatorės Aleksandros sesuo). Iš pradžių bažnyčia ir vienuolyno pastatai buvo mediniai. Mūrinė bažnyčia pastatyta 1642 m., konsekruota 1651 metais. Paprastai vienuolyne gyveno 20-30 kilmingų seserų.

Bažnyčia ir trys dviaukščiai vienuolyno korpusai sudaro uždara kiemą, vienuolyną supa XVII a. I pusės mūrinė tvora su puošniais vartais (iš 4 išlikę 3) ir aštuoniabriauniais bokšteliais kampuose (iš 4 išlikę 2), kieme išlikęs XVIII a. pabaigos tipinis medinis ūkinės paskirties pastatas – svirnas (*liamusas, лямус*).

Viešpaties Apreiškimo Švč. Mergelei Marijai bažnyčia 1910 m. ir šiandien

Vienuolyno vartai

Viešpaties Apreiškimo Švč. Mergelei Marijai bažnyčios pagrindinis ir šoninis įėjimai

Bažnyčia – nedidelis savitas ankstyvojo baroko (su renesanso elementais) vienanavis sakralinis pastatas su pusapvale apside. Pagrindinis fasadas dvibokštis, suskaidytas piliastrais su korintiniais kapiteliais ir antablementu, karnizais. Itin puošnus visą bažnyčią juosiantis frizas dekoruotas sgrafito technika augaliniais motyvais ir mistinių būtybių atvaizdais. Pagrindinio fasado portalas iš akmens su fundatorių herbu timpane, viršuje dekoruotas stiuko technika – pavaizduota Švč. Mergelės Marijos figūra ir angelai. Itin dekoratyvus ir šoninio įėjimo akmeninis portalas. Interjero dekoras saikingas. Sienos skaidytos piliastrais su stilizuotais korintiniais kapiteliais. Altoriaus nėra. Bažnyčioje saugomos Šv. Klemenso – miesto globėjo relikvijos.

Viešpaties Apreiškimo Švč. Mergelės Marijai bažnyčios interjeras apie 1920 m., 2001 m. ir šiandien

Vienuolynas uždarytas 1842 m., seserims leista pasilikti vienuolyne; taip pat vienuolyne buvo apgyvendintos kitų uždarytų vienuolynų seserys (benediktinės iš Nesvyžiaus, brigitetės iš Lucko, dominikonės iš Naugarduko). Nuo 1908 m. vienuolynas priklausė seserims nazaretietėms (Švč. Nazareto Šeimos seserims). 1950-1990 m. vienuolynas uždarytas, jo patalpose veikė psichiatrinė ligoninė. 1990 m. bažnyčia grąžinta nazaretietėms ir 1992 m. naujai pašventinta.

Vienuolyno pastatai apie 1935 m. ir šiandien

Ūkinės paskirties pastatas – svirnas (liamusas). Brigitečių vienuolyno (XVII a. I pusė) kieme išlikęs medinis ūkinės (kartais ir gyvenamosios) paskirties pastatas liamusas (лямус - svirnas). Greičiausiai pastatas yra XVIII a. statybos, nors neretai datuojamas XVII a. 4 dešimtmečiu. Stačiakampio plano, dviejų aukštų su medinėmis galerijomis fasade pastatas pastatytas iš rąstų ant akmeninių pamatų, keturšlaitis stogas dengtas skiedromis. Tai tipinis LDK XVII-XVIII a. medinių dvarų ir etnografinės architektūros statinys. Pastatas atliko ūkinę ir ginamąją funkcijas – pirmas aukštas naudotas kaip sandėlis, antrame gyveno vienuolės.

Ūkinės paskirties pastatas – svirnas (liamusas) apie 1935 m. ir šiandien

Taip pat žr.:

- Гродно, монастырь бригиток: костел Благовещенский // *Глобус Беларусі* (http://www.globus.tut.by/grodno/index4.htm#brigit_main)
- Касьцёл Зьвеставаньня Панне Марыі // *Radzima.org* (http://www.radzima.org/pub/pomnik.php?lang=by&nazva_id=hrhrhora02&ksc=1)
- Лямус - найстарэйшая драўляная пабудова Беларусі // *Deutsche Welle*, 20.07.2008 (<http://www.dw-world.org/dw/article/0,,3496775,00.html>)